

FITXA 12

El Panteó de Roma

a) Context històric

El Panteó de Roma es del començament del s.II d.c, de l'edat antiga, època de l'Imperi Romà, període de l'Alt Imperi. Es situa al camp Mart de Roma. El seu arquitecte va ser Apol·lodor de Damasc. A Roma no és important l'artista, és important qui encarrega l'obra (comitent). El comitent és l'emperador Adrià.

Roma és el centre d'un gran Imperi que gira al voltant del mar Mediterrani. Aquest Imperi el va crear Juli César derrotant als altres generals i també treu el poder del Senat.

Política: Aquest Imperi es forma a partir de conquestes d'un ampli territori i de fixar les fronteres a Escòcia, als rius Rin i Danubi. Roma perviurà aquest imperi durant molt temps perquè té un exèrcit poderós i disciplinat, i una administració eficaç. Es divideixen en províncies, i es basen en la creació de ciutat com Caesaraugusta, Legio VII, Asturicaugusta... Té com a centre el fòrum.

Societat: És una societat esclavista, dividida en ciutadans lliures (romans) i en esclaus sense drets. Roma viu de les conquestes que proporcionen milers d'esclaus.

Economia: Es basava en la agricultura i la ramaderia. Destaca una triologia de productes; oli, cereals i vi. La agricultura es treballava en grans latifundis. Es fomenta el comerç per abastir les ciutats i arriba al port d'Òstia.

Cultura: És pragmàtica, que vol dir, que tot va en funció per si serveix per a consolidar l'imperi. Unió cultural dels ciutadans que tenien com a llengua el llatí. Els romans aporten el dret civil, que es diu Romanització.

b) Estil i característiques

El Panteó de Roma és d'estil clàssic romà (Alt Imperi).

Escultura:

-L'escultura romana es subdivideix en dues tendències: en la realista (romana) i en la influència hel·lenística (caràcter imperial, culte i idealista).

-Tipologies: el gust romà imposarà el retrat, el bust els relleus commemoratius.

-Subordinació de l'escultura a l'arquitectura (propaganda), ornamenten obres arquitectòniques amb relleus.

-Els materials més usats: pedra, marbre de Carrara blanc, fusta per fer bastides, i bronze per a fer espases i material de lluita. El marbre s'utilitza per a fer les còpies.

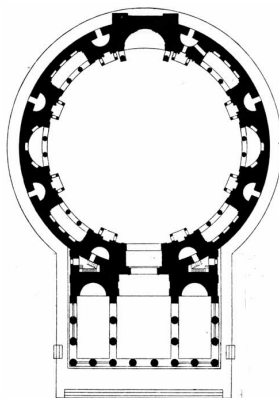
c) Anàlisi formal

El Panteó de Roma es troba al fòrum de Roma. **Materials:** Formigó, maó, pedra, marbre i fusta. **Sistema constructiu:** Gràcies al morter combinen el sistema arquivat i el voltat. **Dimensions:** Les dimensions del Panteó superen l'escala humana. És l'edifici més gran de l'antiguitat. Hi cabrien 50.000 espectadors. **Planta:** La planta és octogonal, orientada als punts cardinals. Formada per dos carrers principals que porten a les portes principals. La planta integra dues estructures: un pòrtic i un frontó immens.

Elements de suport i suportats:

-Pòrtic: És d'inspiració grega, és octàstil, amb vuit columnes d'ordre corinti; amb base, tor i sòcol. Fust monolític de més d'1m de diàmetre. Els capitells estan decorats amb fulles d'acant. Damunt de les columnes hi ha un entaulament clàssic; arquivat decorat amb platabandes, el fris és llis, el frontó també és llis però s'ha perdut, i la cornisa decorada amb arcuacions. Destaca la sobrietat típica romana i la inscripció sobre l'arquivat (fris), on hi diu: Marc Agripa, fill de Luci, cònsol per tercera vegada el va construir. El frontó és triangular i la façana sense decoració on hi havia estàtues de bronze subjectes amb claus. El pòrtic es divideix en tres naos, dintre de la pronaos, la central és l'única comunicada.

-Tambor: És un cilindre de tres pisos que arranca directament de la base i combina l'ús del formigó amb tres sèries superposades d'arcs cecs de maó, aquests pisos a l'exterior van separats per franges, cornises. La sustentació d'aquesta cúpula amb el seu immens pes demostra que estem davant d'unes de les millors obres romanes, no superada durant més de 1000 anys. Els arts cecs són els que descarreguen tota la pressió de la cúpula en els vuit grans pilars que conformen a l'interior de la cel·la.

A- Pòrtic

B- Tambor

C- Cella

Cúpula: La cúpula del Panteó de Roma posseeix una estructura d'anells horitzontals i de nervis verticals que en tallar-se formen cassetons. Creen compartiments vuits de forma quadrada que es van fent més petits a mesura que pugen. A la part alta trobem un discret àtic amb finestres i un gran ocul obert a l'exterior de gairebé nou metres de

diàmetre. Protegit per làmines de diastre que il·lumina el recinte i el ventila. La llum que es filtra a través de l'ocul emula e imita el disc solar i va recorrent la volta a mesura que passen les hores.

Espai exterior: El caràcter plasmàtic per damunt de l'exterior fa que els romans donin importància a la façana, a la magnificència, diferents tipus de marbre, als defectes òptics, combinació del quadrat i del cercle i més a més hi havia plantejada una gran plaça situada al davant que fixava la vista com si fos un camí que es veu només la fatxada. La magnificència de la façana queda més realçada per la policromia de la pedra (marbre rosat). Finalment destacar que la nostra visió no és autèntica perquè el tambor anava revestit amb marbre travertí i decorat amb estucs.

Espai interior: És una planta centralitzada on sobresurten els pilars i entre pilar i pilar se situen els espais per a les capelles (altars i tombes). El Panteó va ser utilitzat com a seu de l'Acadèmia de virtuoses de Roma i servirà de sepulcre a grans artistes italians com Rafael. Els edicles estan decorats amb frontons triangulars i circulars. Més enllà destacaríem que tota la resta és fictícia, no és estructural. Ha estat recoberta per materials sumptuosos com marbre. La immensa cúpula semiesfèrica és l'objectiu principal de tota la construcció. Es basa en una clara estructura reticular formada per anells que conflueixen fins a la part superior on hi ha un gran òcul obert a l'aire lliure, i a l'altra banda, els nervis transversals que conformen espais quadrats cada vegada més petits que conflueixen a l'immensitat de l'espai celest.

Models i influències: Els antecedents són els antics Tholoi grecs. Temples petits de planta circular de caràcter funerari dedicats a herois. Aquest model constructiu el trobem també a les termes d'Agripa i Caracal·la a les sales de l'Imperi.

d)Contingut, significat i funció

Caràcter: funerari.

Contingut: El Panteó correspon a la tercera reconstrucció per l'emperador Adrià, es torna a cremar i el van reconstruir Domicià i Agripa. El projecte d'Adrià va girar 180º la seva orientació, i va posar l'entrada per la banda oposada.

Significat: El Panteó de Roma és dedicat a tots els déus. El seu interior és una al·lusió constant a la cosmologia romana. Roma esdevé el centre de l'Imperi i es caparà amb el centre de l'univers, l'astre solar. Cinc anells = Cinc planetes. Roma considerava el melic del món, els emperadors, la seva memòria, la clau imperi.

Encàrrec i recepció: L'emperador Adrià va restaurar el temple dels emperadors que es va cremar.

Funció:

-Religiosa perquè és dedicada als déus i els emperadors considerats divins. Així glorificaven la figura de l'emperador.

-Propagandística per construir la cúpula més gran i així fa propaganda de l'Imperi Romà en la seva grandesa.

-Commemorativa perquè commemora a Agripa, el fundador del Panteó de Roma.

-Funerària perquè correspon a un Panteó.

e) Conclusió

El Panteó de Roma és una obra arquitectònica del s.II d.c, encarregada per Adrià. És d'estil clàssic romà imperial.

10 PARAULES CLAU:

enginyeria, cúpula, tambor, pòrtic, plaça porticada, Tholoi grec, nous materials, funció religiosa, funció commemorativa, funció propagandística.

4 CARACTERÍSTIQUES:

- 1- El panteó destaca per les seves grans dimensions. Obra d'enginyeria mai aconseguida a l'antiguitat i molt difícilment. Després superada construïda amb nous materials.
- 2- Combina l'arquitectura clàssica arquivada i voltada.
- 3- La cúpula simbolitza i resumeix la cosmologia romana.
- 4- Funció religiosa, dedicat a tots els déus, incloent-hi els emperadors anteriors divinitzats. Gran propaganda de l'imperi.